

Flora en fauna quickscan 't Veld te Annen

Rapportnr.
Auteurs

Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

2014-N36
Sander D. Elzerman &
Evelien van Doorn
RooBeek Advies
Dhr. M. Beek
27 januari 2015

2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna. De (potentiële) functionaliteit van het onderzoeksgebied is voor alle beschermde soortgroepen tijdens het veldbezoek beoordeeld.

Het projectgebied ligt nabij het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa. Een deel van dit Nationaal Park is beschermt op basis van Natura 2000. De begrenzing van dit waardevolle landschap ligt op tenminste 1,1 kilometer afstand vanaf het projectgebied. De ruimtelijke ontwikkeling binnen het projectgebied heeft geen directe invloed op soorten waarvoor het Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelen heeft. Deze gebiedsbescherming wordt dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht.

Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Tabel 3) worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten (Tabel 3) gelden daarnaast verzwaarde eisen.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ). Wanneer de wetgeving van de Flora- en faunawet overtreden wordt dan kan een handhaver het werk stilleggen, de activiteiten verbieden, beëindigen en/of een proces-verbaal opmaken. Een overtreding op de Flora- en faunawet wordt gezien als een economisch delict. Het Openbaar Ministerie zal in het geval van een overtreding uiteindelijk het vonnis uitspreken.

Algemene Zorgplicht (Art. 2)

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving;*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Ontheffing, Soortenstandaard en Ecologisch Werkprotocol

Wanneer een beschermde plant of dier getroffen dreigt te worden door de werkzaamheden dan moeten maatregelen genomen worden om dit te voorkomen. Mitigerende maatregelen worden getroffen voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Op deze manier biedt het de mogelijkheid aan beschermde soorten om uit te wijken wanneer de werkzaamheden van start gaan. Compensatie gebeurt daarentegen achteraf. Als het project op zijn einde loopt of afgerond is worden nieuwe mogelijkheden geboden aan de beschermde soort om zich opnieuw te kunnen vestigen. Gedacht kan worden aan het inmetelen van Gierzwaluw dakpannen bij een nieuwbouwproject.

Voor een aantal soorten worden vaak ontheffingen aangevraagd. Het ministerie heeft voor deze soorten 'Soortenstandaarden' ontwikkeld. In deze Soortenstandaarden staan de ecologische aspecten van de betreffende soort en richtlijnen voor degelijk onderzoek. Daarbij wordt een set van standaard mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Een deskundig ecoloog kan beoordelen op welke wijze de maatregelen toegepast kunnen worden bij de specifieke situatie. Welke maatregelen getroffen moeten worden bij het project worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol. Dit werkprotocol geeft praktische richtlijnen voor de uitvoering van de maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de plaats van uitvoering en bekend bij alle betrokken partijen.

Verbodsbepalingen

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is er geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectgebied bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten. De volgende verbodsbepalingen zijn in dit kader van belang:

Artikel Verbodsbepaling

8	het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Of een ontheffing aangevraagd moet worden hangt af van de zeldzaamheid van de soort en impact van de werkzaamheden.

In **Tabel 1** staan de soorten met het lichtste beschermingsregime. Voor soorten die opgenomen zijn in deze tabel geldt een algemene vrijstelling of ontheffing met lichte toetsing. De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw);
- Bestendig gebruik;
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Bij **Tabel 2** is sprake van een zwaarder beschermingsregime. Hier dient voor de werkzaamheden, zoals die genoemd zijn bij Tabel 1, te worden gewerkt volgens een Gedragscode. De door het ministerie goedgekeurde gedragscodes hebben een landelijke dekking, maar zijn alleen van toepassing binnen een bepaalde sector, zoals de Waterschappen, gemeentewerken of Bouwsector. Op de website van het ministerie staat een overzicht van de goedgekeurde gedragscodes. De maatregelen uit een gedragscode worden op de specifieke situatie aangepast in de vorm van een

Ecologisch Werkprotocol. Alleen indien volgens de gedragscode of een ecologisch werkprotocol gewerkt wordt is een ontheffing niet nodig. Bij alle overige activiteiten moet een ontheffing worden aangevraagd die bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een lichte toets krijgt.

Het zwaarste beschermingsregime kent **Tabel 3**. In deze tabel staan soorten die op Europees niveau onder druk staan. Het zijn soorten, die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de Algemene Maatregel van Bestuur. Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden is het verplicht een ontheffing aan te vragen. Een gedragscode volstaat hier in de meeste gevallen niet.

Vogels

In de bovengenoemde tabellen zijn vogels niet opgenomen. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. Indien de werkzaamheden vallen onder in Tabel 1 genoemde activiteiten dan kan worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode. Voor alle overige activiteiten dient een ontheffing aangevraagd te worden. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen de meeste activiteiten minder problemen geven. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de directe omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Resultaten

Het projectgebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Beschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt midden in Annen, een brinkdorp in het noordoosten van de provincie Drenthe. Ten tijde van het veldbezoek was het grasland in gebruik als paardenwei. Aan de westkant wordt het terrein begrensd door een woonerf. Een bosperceel met wandelpad schermt het projectgebied langs de zuid- en oostkant af van de bebouwing (Figuur 2).

Figuur 2. Overzicht van het projectgebied vanuit noordelijke richting.

Figuur 3. Langs de bosrand loopt een wandelpad langs de paardenbox. Op de achtergrond staan de trailers.

Binnen het projectgebied vormt een paardenbox de enige vorm van bebouwing (Figuur 3 en 6). De paardenbox heeft ruimte voor het stallen van twee paarden en bestaat uit enkelwandig hout met een golfplaten dak. Naast de box staat een tractor onder een afdak en in een hoek van het perceel staan paardentrailers. Er is ook een paardenbak op het terrein waar met de paarden gereden kan worden (Figuur 4 en 5).

Figuur 4. Overzicht van het projectgebied vanuit de zuidoosthoek van het terrein.

Figuur 5. De paardenbak ligt achter de stalling tegen het bosperceel.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vogels

Het broedseizoen was ten tijde van het veldbezoek al afgelopen. Tijdens het veldbezoek zijn enkele algemene soorten waargenomen, te weten Merel *Turdus merula*, Koolmees *Parus major* en Houtduif *Columba palumbus*. De genoemde soorten kunnen in het bosperceel tot broeden komen. In het bosperceel is specifiek gelet op nesten en geschikte boomholtes voor broedvogels. Er zijn twee nesten aangetroffen, waarvan één waarschijnlijk behoorde tot een paartje Eksters *pica pica*. Vanwege de jaarronde begrazing zijn op de paardenwei geen broedvogels te verwachten. Er is wel een oud nest van de Boerenzwaluw aangetroffen in de stal (Figuur 7). Deze soorten zijn alleen beschermd tijdens de broedtijd.

Op basis van het biotoop en de regio kon het voorkomen van de jaarrond beschermde Buizerd *Buteo buteo*, Sperwer *Accipiter nisus* en Roek *Corvus frugilegus* niet worden uitgesloten (SOVON, 2002). Beide soorten maken een middelgroot nest in boomgroepen. De Roek broedt in koloniën. Deze groepen nesten zijn jaarrond beschermd. Tijdens de rondgang langs de paardenweide zijn geen roeken waargenomen en geen nesten aangetroffen in de omliggende bomen. Voor een Sperwer wordt de groenstrook te smal en open geacht. Bovendien zijn geen nesten aangetroffen, die mogelijk gebruikt zijn door deze roofvogel. Hetzelfde geldt voor de Buizerd. Wanneer roofvogels een prooi gepakt hebben ontdoen ze die van de veren op een rustige plek. Meestal op de grond, maar soms in de boom. Er zijn geen plukplaatsen gevonden die wijzen op het gebiedsgebruik door een roofvogel.

Figuur 6. De paardenbox met rechts twee stallen en links een tractor.

Figuur 7. In de nok van de stal zat een nest van een Boerenzwaluw (gele cirkel).

Zoogdieren

Uit de literatuur was onder andere het voorkomen van de strikt beschermde (Rode) Eekhoorn *Sciurus vulgaris* (Tabel 2) en Boommarter *Martes martes* (Tabel 3) en verschillende soorten vleermuizen (Tabel 3) uit de omgeving bekend. Het voorkomen van deze soorten binnen het projectgebied kon niet worden uitgesloten. Er zijn tijdens het veldbezoek geen zoogdieren waargenomen. In de paardenwei waren wel molshopen aanwezig. De Mol *Talpa europea* staat vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet en is vrijgesteld van een ontheffing. Het landschap is wel geschikt voor de beschermde zoogdieren.

De aanwezigheid van de Eekhoorn is mogelijk. Er zijn in het verleden Eekhoorns waargenomen in en rond Annen. Er is geen vaste rust- en verblijfplaats gevonden tijdens het bezoek, maar het is mogelijk dat de Eekhoorn dit stuk gebruikt als foerageergebied. Het bosperceel bestaat voornamelijk uit Zomereiken *Quercus robur* en in de struiklaag groeit veel Hazelaar *Corylus avellana*. Het voedsel van Eekhoorns bestaat voor een groot deel uit noten en zaden (Lange *et al.*, 2003).

De aanwezigheid van de Boommarter is minder waarschijnlijk. Het beboste gedeelte achter de paardenweide is een stuk kleiner dan de 400 ha territorium van een vrouwtje Boommarter. Het territorium van een mannetje beslaat vaak de territoria van twee tot drie vrouwtjes (Werkgroep Boommarter Nederland, 2011). De soort is dus afhankelijk van grote oppervlakten aaneengesloten bos. Het stukje bos sluit niet aan op het grotere Kniphorstbosch verderop achter de drukke N34. Hierdoor is het bosperceel een postzegel binnen een gebied met veel menselijke activiteit. Er zijn ook geen marterlatrines aangetroffen. Daarnaast wordt het pad naast de weide intensief gebruikt door voetgangers en fietsers. Gezien het feit dat er veel rustiger gelegen plekken voorhanden zijn is een vaste rust- en verblijfplaats van deze soort binnen het projectgebied niet erg waarschijnlijk.

De verblijfplaatsen, vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden van alle vleermuizen in Nederland zijn beschermd. Gedurende het jaar maken vleermuizen gebruik van verschillende verblijfplaatsen. Een gebouw of boom kan hierbij deze verblijfsfuncties vervullen. Sommige soorten rusten overdag in gebouwen (Limpens *et al.*, 1997). De muren van de paardenbox zijn enkelwandig en ook het dak bevat geen open ruimte waar vleermuizen tussen kunnen kruipen. Het kon niet geheel worden uitgesloten dat er geschikte boomholtes in het bosperceel aanwezig zijn. Er stonden enkele forse bomen tussen waar zich mogelijk een gat of nis in bevond. Om dit met zekerheid vast te kunnen stellen of uit te sluiten is nader onderzoek nodig. Het bosperceel kan de functie als vaste vliegroute vervullen. De bosstrook langs het pad is een mooie route voor dwergvleermuizen om langs te foerageren (Figuur 8). Dwergvleermuizen *Pipistrellus spec.* vangen bijvoorbeeld hun insecten langs bosranden en bosschages. Deze bomenrij ligt precies in het verlengde van de straat en wijk van waaruit deze gebouwbewonende vleermuizen komen. Ideaal als doorgaande route langs de bomen naar het nabij gelegen Kniphorstbosch.

Nader onderzoek naar het gebiedsgebruik door vleermuizen kan meer inzicht geven in de functie van het projectgebied voor deze zoogdieren.

Figuur 8. De bosrand langs de zuid- en oostzijde van de paardenwei kan geschikt zijn als vleermuisvliegroute.

Planten

De bomenrij in het bosperceel bestaat voornamelijk uit Zomereiken. Deze zijn op verschillende plaatsen erg begroeid met Klimop *Hedera helix*. Onder de bomen bevindt zich een struiklaag van voornamelijk uit Hazelaar, Sneeuwbes *Symphoricarpos albus*, Gewone Braam *Rubus fruticosus*, Gewone Vlier *Sambucus nigra* en Wilde Kardinaalsmuts *Euonymus europaeus*. Op de bodem is een dikke strooisellaag van afgevalen bladeren aanwezig.

Langs de paardenweide is gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en de aanwezigheid van de waardplanten van het Heideblauwtje *Plebejus argus*. Deze dagvlinder staat vermeld in Tabel 3 uit de bijlage van de Flora- en faunawet.

De volgende planten zijn gedetermineerd in de weide: Ridderzuring *Rumex obtusifolius*, Duizendblad *Achillea millefolium* (in bloei), Akkerkool *Lapsana communis*, Kleefkruid *Galium aparine*, Paardenbloem *Taraxacum officinale*, Madelief *Bellis perennis* en verschillende grassoorten. De weide is aan de kant van de paardenbox erg drassig en er ligt behoorlijk veel paardenpoep. De aanwezigheid van deze planten wijzen op een voedselrijke toestand van de bodem.

De waardplanten van het Heideblauwtje zijn Struikheide *Calluna vulgaris* en soms Dopheide *Erica tetralix* (Bos *et al.*, 2006) daarom ook niet aangetroffen. Deze planten groeien op voedselarme bodems (Van der Meijden, 2005). In de directe omgeving zijn geen heidevelden aangetroffen.

In het projectgebied zijn geen beschermde soorten planten aangetroffen. Op basis van het biotoop worden die ook niet verwacht aanwezig te zijn.

Overige soortgroepen

Zoals bij de planten al werd besproken komt het Heideblauwtje verspreid over de provincie Drenthe voor (Bos *et al.*, 2006). Aangezien het veldbezoek in de winter is uitgevoerd werd vooral gelet op de geschiktheid van het landschap. De afwezigheid van de waardplant en de beperkte mogelijkheden voor voedselplanten maken het projectgebied ongeschikt voor deze soort.

Voor de andere soortgroepen wordt het onderzoeksgebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor strikt beschermde soorten.

Conclusie en aanbevelingen

In het kader van een nieuwbouwproject in Annen (gemeente Aa en Hunze, provincie Drenthe) is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek was gericht op alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De initiatiefnemer is van plan om op de huidige paardenwei acht vrijstaande woningen te realiseren (Figuur 9). De groenstrook langs het terrein blijft bestaan.

Het voorkomen van beschermde planten of dieren op het te bebouwen deel van het projectgebied wordt uitgesloten op basis van deze quickscan. Het terreingebruik en/of de inrichting van de paardenwei maken het ongeschikt voor dergelijke soorten. De groenstrook aan de zuid- en oostzijde herbergt meer natuurwaarde. Het kon niet geheel worden uitgesloten dat de beschermde Eekhoorn of vleermuizen gebruikmaken van deze zone. Mogelijk wordt het gebruikt als foerageergebied en vaste vliegroue door vleermuizen. De bouw van vrijstaande woningen op de paardenwei heeft geen negatieve invloed op deze functies. De groenstrook nagenoeg in tact, waardoor deze nog steeds gebruikt kan worden. De aanleg van de toegangsweg aan de noordkant van het terrein heeft hier geen invloed op. Bovendien kunnen de genoemde zoogdieren hun voordeel doen met het voedsel dat beschikbaar komt in de tuinen van de woningen. Zolang de bomenrij langs het wandelpad een geheel blijft vormen kan het fungeren als begeleidend landschappelijk element voor een vleermuisvliegroue. In hoeverre deze functie daadwerkelijk aanwezig is hoeft niet nader onderzocht te worden. Voor de uitvoering van de plannen is geen vervolgonderzoek of ontheffing op de Flora- en faunawet nodig.

Alle wilde inheemse vogels in Nederland zijn beschermd gedurende de broedtijd. In de bomen en struiken binnen het projectgebied kunnen diverse soorten tot broeden komen. Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient hiermee rekening gehouden te worden. Struiken en bomen die gesnoeid of verwijderd worden, moeten vooraf gecontroleerd worden op broedvogels.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient men te allen tijde rekening te houden met de in de Flora- en faunawet opgenomen Algemene Zorgplicht (Art. 2). De Zorgplicht houdt in dat schadelijke effecten aan planten en dieren door menselijk handelen tot een minimum beperkt moeten worden. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle flora en fauna in Nederland ongeacht de beschermde status.

Figuur 9. Tekenschets van de toekomstige inrichting van het projectgebied.

Literatuur

Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., van Swaay, C., Wynhoff, I. & De Vlinderstichting. 2006. *De Dagvlinders van Nederland – Nederlandse Fauna 7*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland/KNNV Uitgeverij, Leiden/Utrecht.

Lange, R., Twisk, P., van Winden, A. en van Diepenbeek, A. 2003. *Zoogdieren van West-Europa*. 2e druk. KNNV Uitgeverij/Zoogdierverseniging VZZ, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Van der Meijden, R. 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. 23e druk. Wolters-Noordhoff bv, Groningen/Houten.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.

Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.

SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Werkgroep Boomarter Nederland. 2011. *Over de boomarter – Territorium*. Verkregen via <http://www.werkgroepboomarter.nl>, geraadpleegd op 12 januari 2015. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Flora en fauna quickscan 't Veld te Annen

Status uitgave **Concept**
 Rapport nr. 2014-N36
 Auteurs Sander D. Elzerman & Evelien van Doorn
 Datum uitgave 27 januari 2015

Foto's Evelien van Doorn
 Kaartmateriaal GoogleEarth

Projectnr. 2014054
 Opdrachtgever RooBeek Advies
 Contactpersoon Dhr. M. Beek

© Elzerman Ecologisch Advies
 Leeuwerik 20
 3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

Flora en fauna quickscan

't Veld te Annen

Rapportnr.
Auteurs

Opdrachtgever
Contactpersoon
Datum uitgave

2014-N36
Sander D. Elzerman &
Evelien van Doorn
RooBeek Advies
Dhr. M. Beek
18 augustus 2015

Flora en fauna quickscan 't Veld te Annen

Aanleiding

Op een open terrein in gemeente Aa en Hunze, provincie Drenthe, zijn woningen gepland. In het kader van deze ruimtelijke ontwikkeling is een flora en fauna onderzoek uitgevoerd. Middels de quickscan (een verkennend onderzoek) wordt een indruk verkregen van de mogelijkheid dat zich beschermde flora en fauna binnen het plangebied bevinden. Hieruit moet blijken of soortgericht vervolgonderzoek nodig is. Dit kan mogelijk leiden tot de aanvraag van een ontheffing op de Flora- en faunawet en het treffen van beschermingsmaatregelen.

Het projectgebied ligt in het brinkdorp Annen (Figuur 1). Het terrein wordt momenteel gebruikt als paardenwei. De initiatiefnemer is voornemens om hier acht vrijstaande woningen met bijgebouwen te realiseren. De woningen worden centraal in het gebied gebouwd met langs de randen een bosperceel. Deze groene rand langs het projectgebied blijft grotendeels behouden. Aan de noordzijde wordt alleen een toegangsweg aangelegd waardoor enkele bomen en struiken verdwijnen.

Figuur 1. Het projectgebied is met een rood kader aangegeven op de kaart van Annen.

Methodiek

In eerste instantie is het voorkomen van beschermde soorten in de regio bekeken. Hiertoe zijn verspreidingsatlassen en openbare bronnen met natuurgegevens geraadpleegd. Dit gaf een beeld van de potentiële beschermde soorten die er voorkomen. Een beschermde plant of dier kan in omgeving van een projectlocatie zijn vastgesteld, maar dat wil niet zeggen dat de projectlocatie zelf voor die soort geschikt is. Om dit nader te bepalen is het terrein op 22 december 2014 bezocht. Bij het veldbezoek is het projectgebied lopend doorkruist. Voor soorten, die ten tijde van het veldbezoek niet actief waren, is op basis van het voorkomen en biotoop een inschatting gemaakt over de geschiktheid van de lokale situatie. Aanvullend op het eerste veldbezoek is het gebiedsgebruik door vleermuizen nader onderzocht. Middels twee avondbezoeken op 16 juni en 24 juli 2015 is de gebiedsfunctie in

kaart gebracht. Op beide avonden is het projectgebied doorlopen door twee ecologen met een batdetector (Petterson D240x) en Batlogger (Elekon M). Vanaf twee punten langs de bosrand is elke vleermuis genoteerd met tijdstip van passeren. Door dit op verschillende locaties te herhalen is onderzocht in hoeverre hetzelfde individu de twee meetpunten passeerde om te kijken of er sprake was van een vliegroute (NGB, VZZ & GaN, 2013). Foeragerende en rondvliegende vleermuizen werden genoteerd op de plek met de meeste activiteit. De geluidsopnames zijn geanalyseerd met speciale softwareprogramma BatSound (BatSound 4.1, Petterson Elektronik AB).

De nadruk lag op de soorten waarvoor op basis van art. 75 van de Flora- en faunawet een ontheffing nodig is en soorten waarvan de vaste rust- of verblijfplaats jaarrond beschermd is (Ministerie van LNV, 2009). Het betreffen zgn. Tabel 2 en 3-soorten die vallen onder de zwaarste beschermingsregimes (Ministerie van LNV, 2005). Wanneer werkzaamheden deze soorten (mogelijk) treffen dan is een ontheffing verplicht. Voor soorten opgenomen in Tabel 1 geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling wanneer men de Zorgplicht in acht neemt. De Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is een algemeen geldende fatsoenseis ten aanzien van de omgang met flora en fauna. De (potentiële) functionaliteit van het onderzoeksgebied is voor alle beschermde soortgroepen tijdens het veldbezoek beoordeeld.

Wet- en regelgeving

Dit onderzoek richt zich op de beschermde soorten uit de Flora- en faunawet. In beginsel zijn alle in Nederland in het wild levende dieren en planten beschermd. De bescherming wordt vormgegeven door verbodsbepalingen en een Algemene Zorgplicht.

Voor bepaalde soorten geldt een vrijstellingsregeling. Uitgangspunt hierbij is dat de werkzaamheden geen afbreuk mogen doen aan de duurzame instandhouding van planten- of dierenpopulaties. Voor soorten die in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn (Tabel 3) worden genoemd en voor de per Algemene Maatregel van Bestuur (Vrijstellingenbesluit) aangewezen zeldzame en bedreigde soorten (Tabel 3) gelden daarnaast verzwaarde eisen.

De aanvragen voor een ontheffing op de Flora- en faunawet worden ingediend en beoordeeld door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland van het Ministerie van Economische Zaken (Ministerie van EZ). Wanneer de wetgeving van de Flora- en faunawet overtreden wordt dan kan een handhaver het werk stilleggen, de activiteiten verbieden, beëindigen en/of een proces-verbaal opmaken. Een overtreding op de Flora- en faunawet wordt gezien als een economisch delict. Het Openbaar Ministerie zal in het geval van een overtreding uiteindelijk het vonnis uitspreken.

Algemene Zorgplicht (Art. 2)

De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van soorten en niet van individuele dieren. Echter, de intrinsieke waarde van elk individueel dier en plant wordt wel erkend. Mensen mogen hier dus niet onzorgvuldig mee omgaan. Vanuit deze gedachte is de Zorgplicht opgesteld:

- *Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving;*
- *De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten, nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.*

De Zorgplicht is een algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Ontheffing, Soortenstandaard en Ecologisch Werkprotocol

Wanneer een beschermde plant of dier getroffen dreigt te worden door de werkzaamheden dan moeten maatregelen genomen worden om dit te voorkomen. Mitigerende maatregelen worden getroffen voordat de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden. Op deze manier biedt het de mogelijkheid aan beschermde soorten om uit te wijken wanneer de werkzaamheden van start gaan. Compensatie gebeurt daarentegen achteraf. Als het project op zijn einde loopt of afgerond is worden

nieuwe mogelijkheden geboden aan de beschermde soort om zich opnieuw te kunnen vestigen. Gedacht kan worden aan het inmettelen van Gierzwaluw dakpannen bij een nieuwbouwproject. Voor een aantal soorten worden vaak ontheffingen aangevraagd. Het ministerie heeft voor deze soorten 'Soortenstandaarden' ontwikkeld. In deze Soortenstandaarden staan de ecologische aspecten van de betreffende soort en richtlijnen voor degelijk onderzoek. Daarbij wordt een set van standaard mitigerende en compenserende maatregelen beschreven. Een deskundig ecooloog kan beoordelen op welke wijze de maatregelen toegepast kunnen worden bij de specifieke situatie. Welke maatregelen getroffen moeten worden bij het project worden vastgelegd in een Ecologisch Werkprotocol. Dit werkprotocol geeft praktische richtlijnen voor de uitvoering van de maatregelen. Het ecologisch werkprotocol is aanwezig op de plaats van uitvoering en bekend bij alle betrokken partijen.

Verbodsbepalingen

De bescherming van planten en dieren is gebaseerd op het 'Nee, tenzij'-principe. Dit wil zeggen, dat in principe werkzaamheden of ruimtelijke ontwikkelingen geen negatief effect mogen hebben op beschermde flora en fauna, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen reguliere werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen. Wanneer de activiteiten geen negatief effect hebben op de flora en fauna dan is er geen ontheffing nodig. In veel gevallen is dat echter moeilijk vooraf te bepalen. Daarom is het raadzaam om vooraf het voorkomen van beschermde soorten in kaart te laten brengen. Hiermee wordt niet alleen het voorkomen van een soort binnen het projectgebied bepaald, maar ook de mate van aanwezigheid en daarmee het effect van de activiteiten. De volgende verbodsbepalingen zijn in dit kader van belang:

Artikel	Verbodsbepaling
8	het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.
9	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.
10	het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.
11	het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.
12	het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Een aantal soorten flora en fauna kent een zwaarder beschermingsregime (Ministerie van LNV, 2005). Deze soorten zijn opgenomen in drie tabellen. Het is mogelijk om voor deze soorten een ontheffing aan te vragen. Of een ontheffing aangevraagd moet worden hangt af van de zeldzaamheid van de soort en impact van de werkzaamheden.

In **Tabel 1** staan de soorten met het lichtste beschermingsregime. Voor soorten die opgenomen zijn in deze tabel geldt een algemene vrijstelling of ontheffing met lichte toetsing. De vrijstelling geldt voor de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer en onderhoud (ook in landbouw en bosbouw);
- Bestendig gebruik;
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Vallen de activiteiten onder één van deze noemers dan is de vrijstellingsregeling van de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet van toepassing. Als geen sprake is van dit type werkzaamheden dan is toch een ontheffingsaanvraag nodig. De Algemene Zorgplicht blijft in alle gevallen wel van kracht.

Bij **Tabel 2** is sprake van een zwaarder beschermingsregime. Hier dient voor de werkzaamheden, zoals die genoemd zijn bij Tabel 1, te worden gewerkt volgens een Gedragscode. De door het ministerie goedgekeurde gedragscodes hebben een landelijke dekking, maar zijn alleen van toepassing binnen een bepaalde sector, zoals de Waterschappen, gemeentewerken of Bouwsector.

Op de website van het ministerie staat een overzicht van de goedgekeurde gedragscodes. De maatregelen uit een gedragscode worden op de specifieke situatie aangepast in de vorm van een Ecologisch Werkprotocol. Alleen indien volgens de gedragscode of een ecologisch werkprotocol gewerkt wordt is een ontheffing niet nodig. Bij alle overige activiteiten moet een ontheffing worden aangevraagd die bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een lichte toets krijgt.

Het zwaarste beschermingsregime kent **Tabel 3**. In deze tabel staan soorten die op Europees niveau onder druk staan. Het zijn soorten, die genoemd zijn in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in Bijlage 1 van de Algemene Maatregel van Bestuur. Voor alle ruimtelijke ontwikkelingen en werkzaamheden is het verplicht een ontheffing aan te vragen. Een gedragscode volstaat hier in de meeste gevallen niet.

Vogels

In de bovengenoemde tabellen zijn vogels niet opgenomen. Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten worden in beginsel gelijkwaardig beschermd. Het is in het algemeen verboden om vogels te doden, te verontrusten, hun nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen te verstoren. Indien de werkzaamheden vallen onder in Tabel 1 genoemde activiteiten dan kan worden volstaan met een goedgekeurde gedragscode. Voor alle overige activiteiten dient een ontheffing aangevraagd te worden. In de praktijk gaat het met name om werkzaamheden gedurende het broedseizoen. Buiten het broedseizoen zullen de meeste activiteiten minder problemen geven. Uitzondering hierop vormt een selectie aan vogelsoorten die jaarronde bescherming genieten (Ministerie van LNV, 2009). De nesten van deze soorten mogen ook buiten het broedseizoen niet verstoord worden. De jaarrond beschermde vogelsoorten zijn ingedeeld in vijf categorieën. Voor de soorten uit de vijfde categorie geldt alleen onder specifieke omstandigheden een ontheffingsplicht.

Voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen

Naast de dieren zelf worden ook hun voortplantings-, vaste rust- en verblijfplaatsen beschermd. Onder een voortplantingsplaats wordt niet alleen een nest van een vogel of kolonieverblijf voor vleermuizen verstaan, maar ook de directe omgeving. Sommige faunasoorten zijn zeer kritisch wat betreft hun foerageerplek of slaapplek. Zij stellen specifieke eisen aan het leefmilieu en kunnen ook moeilijk overschakelen op een veranderde situatie. Indien werkzaamheden invloed hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen dient een ontheffing te worden aangevraagd.

Resultaten

Het projectgebied is beschreven aan de hand van de landschappelijke en ecologische kenmerken. Vervolgens worden de aangetroffen en, indien van toepassing, de te verwachten soorten behandeld.

Figuur 2. Overzicht van het projectgebied vanuit noordelijke richting.

Figuur 3. Langs de bosrand loopt een wandelpad langs de paardenbox. Op de achtergrond staan de trailers.

Beschrijving projectgebied

Het projectgebied ligt midden in Annen, een brinkdorp in het noordoosten van de provincie Drenthe. Ten tijde van het veldbezoek was het grasland in gebruik als paardenwei. Aan de westkant wordt het

terrein begrensd door een woenerf. Een bosperceel met wandelpad schermt het projectgebied langs de zuid- en oostrand af van de bebouwing (Figuur 2).

Binnen het projectgebied vormt een paardenbox de enige vorm van bebouwing (Figuur 3 en 6). De paardenbox heeft ruimte voor het stallen van twee paarden en bestaat uit enkelwandig hout met een golfplaten dak. Naast de box staat een tractor onder een afdak en in een hoek van het perceel staan paardentrailers. Er is ook een paardenbak op het terrein waar met de paarden gereden kan worden (Figuur 4 en 5).

Figuur 4. Overzicht van het projectgebied vanuit de zuidoosthoek van het terrein.

Figuur 5. De paardenbak ligt achter de stalling tegen het bosperceel.

Aangetroffen (beschermde) soorten

Vogels

Het broedseizoen was ten tijde van het veldbezoek al afgelopen. Tijdens het veldbezoek zijn enkele algemene soorten waargenomen, te weten Merel *Turdus merula*, Koolmees *Parus major* en Houtduif *Columba palumbus*. De genoemde soorten kunnen in het bosperceel tot broeden komen. In het bosperceel is specifiek gelet op nesten en geschikte boomholtes voor broedvogels. Er zijn twee nesten aangetroffen, waarvan één waarschijnlijk behoorde tot een paartje Eksters *pica pica*. Vanwege de jaarronde begrazing zijn op de paardenwei geen broedvogels te verwachten. Er is wel een oud nest van de Boerenzwaluw aangetroffen in de stal (Figuur 7). Deze soorten zijn alleen beschermd tijdens de broedtijd.

Figuur 6. De paardenbox met rechts twee stallen en links een tractor.

Figuur 7. In de nok van de stal zat een nest van een Boerenzwaluw (gele cirkel).

Op basis van het biotoop en de regio kon het voorkomen van de jaarrond beschermde Buizerd *Buteo buteo*, Sperwer *Accipiter nisus* en Roek *Corvus frugilegus* niet worden uitgesloten (SOVON, 2002). Beide soorten maken een middelgroot nest in boomgroepen. De Roek broedt in koloniën. Deze groepen nesten zijn jaarrond beschermd. Tijdens het onderzoek langs de paardenweide zijn geen

Roeken waargenomen of nesten aangetroffen in de omringende bomen. Wanneer roofvogels een prooi gepakt hebben ontdoen ze die van de veren op een rustige plek. Meestal op de grond, maar soms in de boom (Bijlsma, 1993). Er zijn geen plukplaatsen gevonden die wijzen op het gebiedsgebruik door een roofvogel. Voor een Sperwer wordt de groenstrook langs de paardenwei te smal en open geacht. Hier is geen nest aangetroffen. Ten zuiden van het terrein is het voorkomen niet geheel uitgesloten, maar dit valt niet onder de invloedssfeer van de nieuwbouw. Het projectgebied ligt te dicht bij de bebouwde kom voor een Buizerd. Tijdens de avondbezoeken zijn geen uilen waargenomen. De jaarrond beschermde Ransuil *Asio otus* en Kerkuil *Tyto alba* zouden gebruik kunnen maken van het gebied, maar tijdens het onderzoek zijn hier geen aanwijzingen voor gevonden.

Zoogdieren – landgebonden soorten

Uit de literatuur was onder andere het voorkomen van de strikt beschermde (Rode) Eekhoorn *Sciurus vulgaris* (Tabel 2) en Boommarter *Martes martes* (Tabel 3) en verschillende soorten vleermuizen (Tabel 3) uit de omgeving bekend. Het voorkomen van deze soorten binnen het projectgebied kon niet worden uitgesloten. Er zijn tijdens het veldbezoek geen zoogdieren waargenomen. In de paardenwei waren wel molshopen aanwezig. De Mol *Talpa europea* staat vermeld in Tabel 1 uit de bijlage van de Flora- en faunawet en is vrijgesteld van een ontheffing. Het landschap is wel geschikt voor de beschermde zoogdieren.

De aanwezigheid van de Eekhoorn is mogelijk. Er zijn in het verleden Eekhoorns waargenomen in en rond Annen. Er is geen vaste rust- en verblijfplaats gevonden tijdens het bezoek, maar het is mogelijk dat de Eekhoorn dit stuk gebruikt als foerageergebied. Het bosperceel bestaat voornamelijk uit Zomereiken *Quercus robur* en in de struiklaag groeit veel Hazelaar *Corylus avellana*. Het voedsel van Eekhoorns bestaat voor een groot deel uit noten en zaden (Lange *et al.*, 2003).

De aanwezigheid van de Boommarter is minder waarschijnlijk. Het beboste gedeelte achter de paardenweide is een stuk kleiner dan de 400 ha territorium van een vrouwtje Boommarter. Het territorium van een mannetje beslaat vaak de territoria van twee tot drie vrouwtjes (Werkgroep Boommarter Nederland, 2011). De soort is dus afhankelijk van grote oppervlakten aaneengesloten bos. Het stukje bos sluit niet aan op het grotere Kniphorstbosch verderop achter de drukke N34. Hierdoor is het bosperceel een postzegel binnen een gebied met veel menselijke activiteit. Er zijn ook geen marterlatrines aangetroffen. Daarnaast wordt het pad naast de weide intensief gebruikt door hondenuitlaaters en recreanten. Gezien het feit dat er veel rustiger gelegen plekken voorhanden zijn is een vaste rust- en verblijfplaats van deze soort binnen het projectgebied niet erg waarschijnlijk.

Figuur 8. Overzicht van de waargenomen vleermuizen tijdens twee avondbezoeken in het projectgebied. De stip geven de plekken met meeste activiteit weer. Elke kleur staat voor een soort: rood = Gewone Dwergvleermuis; geel = Laatvlieger; oranje = Ruige Dwergvleermuis; blauw = Meervleermuis.

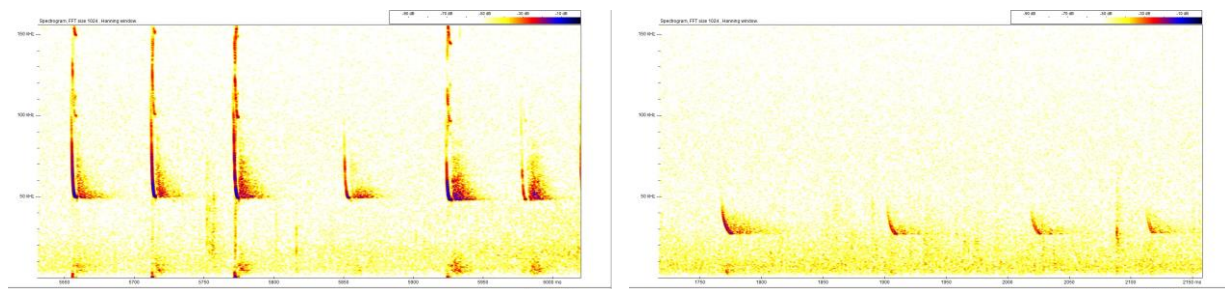
Zoogdieren – vleermuizen

De verblijfplaatsen, vaste vliegroutes en essentiële foerageergebieden van alle vleermuizen in Nederland zijn beschermd. Gedurende het jaar maken vleermuizen gebruik van verschillende verblijfplaatsen. Een gebouw of boom kan hierbij deze verblijfsfuncties vervullen. Sommige soorten rusten overdag in gebouwen (Limpens *et al.*, 1997). De muren van de paardenbox zijn enkelwandig en ook het dak bevat geen open ruimte waar vleermuizen tussen kunnen kruipen. Bij het eerste veldbezoek kon niet geheel worden uitgesloten dat er geschikte boomholtes in het bosperceel aanwezig zijn. Er stonden enkele forse bomen tussen waar zich mogelijk een gat of nis in bevond. Tijdens de avondbezoeken zijn geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van een verblijfplaats. De eerste vleermuizen verschenen op beide avonden ongeveer een kwartier na zonsondergang. Er zijn vier soorten waargenomen, te weten Gewone Dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Ruige Dwergvleermuis *P. nathusii*, Laatvlieger *Eptesicus serotinus* en Meervleermuis *Myotis dasycneme* (Figuur 8). Laatstgenoemde soort betrof een passant die slechts eenmaal is waargenomen.

De overige drie vleermuizen vertoonden een binding met het projectgebied. Ze gebruikten het terrein vooral om te foerageren. Langs de bosrand, boven het wandelpad ten zuidoosten van de paardenwei en een open plek in de groenstrook waren concentraties te zien. Hier joegen de meeste vleermuizen op insecten. Met name Gewone Dwergvleermuizen en enkele Laatvliegers vlogen hier langere tijd rond (Figuur 9). De Laatvlieger had een sterke voorkeur voor de bosrand, terwijl de beide dwergvleermuizen ook veelvuldig gebruik maakten van open plekken in de groenstrook.

De bosrand werd niet sterk gebruikt te worden als vaste vliegroute (Figuur 8). Er werden geen (grote aantallen) vleermuizen waargenomen, die zich in een vaste richting verplaatsten naar een elders gelegen foerageergebied. Dat een individu tussen de foeragerende vleermuizen het gebied wel gebruikte als vliegroute kan nooit worden uitgesloten (Figuur 10). Zoals aan de waarnemingen te zien is wordt het open grasland veel minder gebruikt om te jagen op insecten dan de bosrand en open plekken in de groenstrook. De beslotenheid van de groenstrook zorgt ervoor dat het minder snel afkoelt dan boven de open paardenwei. De insecten vliegen met name bij hogere temperaturen, waardoor de hoogste concentraties dus te vinden zijn in en rond de groenstrook. Daarbij komt dat iedere vleermuissoort zich gespecialiseerd heeft in een foerageertechniek. Laatvliegers jagen bijvoorbeeld boven open gebieden en bosranden, terwijl de Meervleermuis voornamelijk boven het water foerageert (Limpens *et al.*, 1997).

De waargenomen soorten verblijven voornamelijk in gebouwen. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor een verblijfplaats in de bomen.

Figuur 9. Spectrogram van een Gewone Dwergvleermuis (links) en een Laatvlieger (rechts) op 24 juli 2015. De verticale assen in beide figuren hebben dezelfde verdeling. Op de spectrogrammen is goed te zien dat de Laatvlieger op een lagere frequentie roept dan de Gewone Dwergvleermuis.

Figuur 10. De bosrand langs de zuid- en oostzijde van de paardenwei wordt meer gebruikt als foerageerplek dan vaste vliegroute.

Planten

De bomenrij in het bosperceel bestaat voornamelijk uit Zomereiken. Deze zijn op verschillende plaatsen erg begroeid met Klimop *Hedera helix*. Onder de bomen bevindt zich een struiklaag van voornamelijk uit Hazelaar, Sneeuwbes *Symphoricarpos albus*, Gewone Braam *Rubus fruticosus*, Gewone Vlier *Sambucus nigra* en Wilde Kardinaalsmuts *Euonymus europaeus*. Op de bodem is een dikke strooisellaag van afgevalen bladeren aanwezig.

Langs de paardenweide is gekeken naar de aanwezigheid van beschermde planten en de aanwezigheid van de waardplanten van het Heideblauwtje *Plebejus argus*. Deze dagvlinder staat vermeld in Tabel 3 uit de bijlage van de Flora- en faunawet.

De volgende planten zijn gedetermineerd in de weide: Ridderzuring *Rumex obtusifolius*, Duizendblad *Achillea millefolium*, Akkerkool *Lapsana communis*, Kleefkruid *Galium aparine*, Paardenbloem *Taraxacum officinale*, Madelief *Bellis perennis* en verschillende grassoorten. De weide is aan de kant van de paardenbox erg drassig en er ligt behoorlijk veel paardenpoep. De aanwezigheid van deze planten wijzen op een voedselrijke toestand van de bodem.

De waardplanten van het Heideblauwtje zijn Struikheide *Calluna vulgaris* en soms Dopheide *Erica tetralix* (Bos *et al.*, 2006) daarom ook niet aangetroffen. Deze planten groeien op voedselarme bodems (Van der Meijden, 2005). In de directe omgeving zijn geen heidevelden aangetroffen. In het projectgebied zijn geen beschermde soorten planten aangetroffen. Op basis van het biotoop worden die ook niet verwacht aanwezig te zijn.

Overige soortgroepen

Zoals bij de planten al werd besproken komt het Heideblauwtje verspreid over de provincie Drenthe voor (Bos *et al.*, 2006). Aangezien het veldbezoek in de winter is uitgevoerd werd vooral gelet op de geschiktheid van het landschap. De afwezigheid van de waardplant en de beperkte mogelijkheden voor voedselplanten maken het projectgebied ongeschikt voor deze soort.

Voor de andere soortgroepen wordt het onderzoeksgebied op basis van het veldbezoek en de literatuurgegevens niet geschikt geacht voor strikt beschermde soorten.

Conclusie en aanbevelingen

In het kader van een nieuwbouwproject in Annen (gemeente Aa en Hunze, provincie Drenthe) is een flora en fauna quickscan uitgevoerd. Dit verkennende onderzoek was gericht op alle beschermde soorten van de Flora- en faunawet. De initiatiefnemer is van plan om op de huidige paardenwei acht vrijstaande woningen te realiseren (Figuur 11). De groenstrook langs het terrein blijft bestaan.

Het terreingebruik en de inrichting van de paardenwei maken het ongeschikt voor beschermde planten of dieren. De groenstrook aan de zuid- en oostzijde herbergt meer natuurwaarde. Vleermuizen gebruiken de bosrand en open plekken in de groenstrook om te foerageren (Figuur 8). Het vormt geen essentieel foerageergebied, omdat in de nabije omgeving alternatieve locaties beschikbaar zijn. Er lijkt geen vaste vliegroute in het projectgebied te liggen of deze wordt gebruikt door een zeer beperkt aantal individuen (m.n. Gewone Dwergvleermuis). Het kon niet geheel worden uitgesloten dat de beschermde Eekhoorn in de groenstrook voorkomt. De bouw van vrijstaande woningen op de paardenwei heeft geen directe negatieve invloed op deze functies. Ondanks de aanleg van de toegangsweg aan de noordkant van het terrein blijft de groenstrook in tact. Het kan nog steeds gebruikt kan worden. Hierbij moet wel worden voorkomen dat de groenstrook direct verlicht wordt door straatlantaarns. De meeste vleermuizen hebben een voorkeur voor donkere plekken om te foerageren. Aangeraden wordt om het einde van de inrit bij de bosrand af te schermen met struiken. Ook de achtertuinen van de woningen kunnen op een dergelijke wijze worden afgeschermd van de groenstrook. Voor de uitvoering van de plannen is geen vervolgonderzoek of ontheffing op de Flora- en faunawet nodig.

Alle wilde inheemse vogels in Nederland zijn beschermd gedurende de broedtijd. In de bomen en struiken binnen het projectgebied kunnen diverse soorten tot broeden komen. Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient hiermee rekening gehouden te worden. Struiken en bomen die gesnoeid of verwijderd worden, moeten vooraf gecontroleerd worden op broedvogels.

Bij de uitvoering van de werkzaamheden dient men te allen tijde rekening te houden met de in de Flora- en faunawet opgenomen Algemene Zorgplicht (Art. 2). De Zorgplicht houdt in dat schadelijke effecten aan planten en dieren door menselijk handelen tot een minimum beperkt moeten worden. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle flora en fauna in Nederland ongeacht de beschermde status.

Figuur 11. Tekenschematische afbeelding van de toekomstige inrichting van het projectgebied.

Literatuur

- Bijlsma, R.G. 1993. *Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels*. Schuyt & Co, Haarlem.
- Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., van Swaay, C., Wynhoff, I. & De Vlinderstichting. 2006. *De Dagvlinders van Nederland – Nederlandse Fauna 7*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland/KNNV Uitgeverij, Leiden/Utrecht.
- Lange, R., Twisk, P., van Winden, A. en van Diepenbeek, A. 2003. *Zoogdieren van West-Europa*. 2e druk. KNNV Uitgeverij/Zoogdiervereeniging VZZ, Utrecht.
- Limpens, H., Mostert, K. & W. Bongers (red). 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen*. KNNV Uitgeverij, Zeist.
- Van der Meijden, R. 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. 23e druk. Wolters-Noordhoff bv, Groningen/Houten.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. 2005. *Wijziging Regeling vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora- en faunawet*. Staatscourant 2 februari 2005, nr. 23, p. 16.
- Ministerie van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij. 2009. *Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen*. 26 augustus 2009. Brief Dienst Regelingen, Den Haag.
- NGB, VZZ & GaN. 2013. *Vleermuisprotocol 2013, versie 25 maart 2013*. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereeniging & Gegevensautoriteit Natuur.
- SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
- Werkgroep Boomarter Nederland. 2011. *Over de boomarter – Territorium*. Verkregen via <http://www.werkgroepboomarter.nl>, geraadpleegd op 12 januari 2015. Zoogdiervereeniging, Nijmegen.

Flora en fauna quickscan 't Veld te Annen

Status uitgave **Concept**
 Rapport nr. 2014-N36
 Auteurs Sander D. Elzerman & Evelien van Doorn
 Datum uitgave 18 augustus 2015

Foto's Evelien van Doorn
 Kaartmateriaal GoogleEarth

Projectnr. 2014054
 Opdrachtgever RooBeek Advies
 Contactpersoon Dhr. M. Beek

© Elzerman Ecologisch Advies
 Leeuwerik 20
 3299 BZ Maasdam

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende. Elzerman Ecologisch Advies kan door de opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.